

Тема.

“Україна пам’ятає! – Голодомор 1932-1933 років в Україні”

Мета уроку:

ознайомити учнів з подіями, які відбулися в Україні 1932-1933 роках, вшанувати пам'ять його жертв, вчити учнів пам'ятати сторінки минулого, з повагою відноситися до історії, традицій та звичаїв свого народу
виховувати непримиренність до насилля, повагу, турботу, співчуття до людей, які пережили страхіття голодомору;
розвивати вміння виступати перед аудиторією.

Вечір відбувається в кабінеті інформаційно-комунікаційних технологій. На столі, застеленому вишитою скатертиною, розламана хлібина. Букет квітів перев’язаний чорною стрічкою. У стакані з житом свічка.

Вступне слово вчителя:

Багатовікова історія українського народу – це насамперед літопис життя і смерті народу, доля якого була досить лиха. Історія народу – бездонна, невичерпна криниця духу, мудрості, перемог і страждань. Кожен народ, якщо він народ, має власну історію. Глибоку і прозору. Але має. Яку створив.

26 листопада 2005 року Україна вперше на державному рівні відзначила День пам’яті жертв Голодомору. 21 травня 2006 року офіційно оголошено про створення Інституту національної пам’яті як центрального органу виконавчої влади. Ідею створення ще 20 років тому подав Джеймс Мейс, видатний американський вчений, політолог, автор фундаментального дослідження Голодомору в Україні.

***Смерть однієї людини – це трагедія,
а безвинна смерті мільйонів – космічна трагедія***

Пішла біда із торбиною
По всій Україні,
Несла вона заплакані
Очі свої сині.
Ішла вона дорогами
Босими ногами,
Дать поїсти б біді хліба –
Нехай сяде з нами.
В степах вона ночувала,
В гірких травах спала.
Не проснулась, не вернулась:
Тополею стала.
Біда ішла понад Дніпром,
Понад синім морем,
З сусідами поділилась
Голодом та горем.
Була весна, буяло все;

Над світом небо голубіло.
Та не було дня без біди,
Яку зазнала Україна.
Цвіли садки, співали бджоли,
Гуляв десь вітер в чистім полі.
Та на спочинок тут лягли
Вродливі ще малі три долі...
І в ту весну голодну,
В гірку страшну днину
Мала доля поминала
Всю свою родину.
Правда йшла з бідою рядом,
В землю з нею ляже.
Та із ями правда вийде —
И нам про все розкаже!

Федір Клименко

У світі сталося багато трагедій. Страшних трагедій.

Так, були різні війни, катастрофи, які забирали життя людей.

Коли люди гинуть від стихійного лиха, аварії літака чи потягу, виверження вулкану – це одне. Коли люди гинуть на війні, захищаючи свою Батьківщину від ворога, – це друге. Але коли люди гинуть від голоду – це зовсім інше. Особливо – голоду штучного, навмисно створеного владою.

Ви добре знаєте, що Україна завжди була багата на родючу землю і на хліб.

Ще нашу країну називали “житницею Європи”.

Хіба можна уявити, що народ-хлібороб помирає на чорноземах від голоду? Хіба можна уявити, щоб людина збирала врожай, радувалась, що зможе прокормити свою родину, своїх дітей, а на наступний день влада все забирала, не лишаючи ані зернини, ані картоплини?

У ті часи жертвами ставали не окремі люди, винищувалися цілі села. Від голоду помирали і старі, і молоді. Найстрашніше – помирали діти.

Людей морили голодом. Це злочин проти людини. Це злочин проти народу. Це злочин проти всього людства.

Хлібу

Відкрасувалися жита,
Поналивалось колосся.
А хліб для того вироста,
Щоб добре людям всім жилося.
Щоб не вогонь хліби пожер
Після ворожого нальоту.
А щоб завзятий комбайнер
Їх окропив солоним потом.
І жито не тому п'ялось
До сонця, рясно виростало,
Щоб золото буйних колось
Страшним вугіллям чорним стало.

Хлібів нескошені моря
Легенький вітер колихає
Для того, щоб цвіла земля
І щоб життя було безкрає!
Щоб хлібороби-трудоарі
У поле вийшли хліб косити
Ще рано-вранці до зорі
Щоб часу марно не впустити.
Бо хліб для того вироста,
Щоб добре людям всім жилося.
Це істина – світа й проста.
Так на землі в нас повелось!

С.В. Холмецький

Серед цих людей можуть бути ваші бабусі і дідусі. Запитайте у них, що вони знають про Голодомор. Можливо, ви почуєте від них багато нового і страшного, але не бійтеся чути це. Не бійтеся питатися про це. У свого діда чи бабусі, сусіда чи родича.

Ця трагедія ніколи не повториться. Ми, молодь України, гарантія того, що країна ніколи не зазнає такого лиха. Наша пам'ять не дозволить нікому це зробити.

Це наша історія. Ми не можемо її викреслити з нашої пам'яті ... Ми не можемо це забути

Що таке Голодомор?

Сьогодні ми згадуємо страшні сторінки історії нашого народу – Голодомор 1932-1933 років. Ця трагедія забрала життя мільйонів наших земляків. В українських селах від голоду помирали і дорослі, і діти. Як підраховували історики, у той час в Україні щодня помирало понад 25 тисяч людей.

Голодомор – це зумисне організований радянською владою у 1932-1933 роках штучний голод, який призвів до смерті мільйонів українців і є геноцидом українського народу.

У той рік занімали зозулі

У той рік занімали зозулі,
Накувавши знедолений вік,
Наші ноги розпухлі узули
В кирзяки – різакі у той рік.
У той рік мати рідну дитину
Клала в яму, копнувши під бік.
Без труни, загорнувши в ряднину ...
А на ранок – помер чоловік.
І невтому, трудягу старого,

Без хреста повели у той бік ...
І кістями забіліли дороги
За сто земель сибірських, сто рік.
У той рік і гілля, і коріння –
Все трошив буревій навкруги ...
І стоїть ще тепер Україна,
Як скорбота німа край могил.

Д. Головка

З чого все почалося?

Якщо зазирнути в минуле, а саме в 20-і роки минулого століття, то можна побачити, що наприкінці 1920-х років провідне місце в керівництві режиму посів Й.Сталін, який зосередив у своїх руках абсолютну владу як у партії, так і в державі. Наростає тотальний контроль держави і партії за суспільством. В той час Радянська країна переживала багато проблем. Було вирішено посилити озброєну сторону в країні. Тому влада не винайшла кращого способу, як фактично пограбувати селян. Запроваджуються так звані “ножиці цін”, коли промислові товари селянам пропонувались за завищеними цінами, а сільськогосподарські товари держава викупляла за значно заниженими цінами.

Влада фактично оголосила селянам війну. З одного боку, репресіями, які отримали назву розкуркулення, вона абсурдно нищила кращі селянські господарства. Майно селян конфісковувалось, а їх самих засуджували до ув'язнень чи заслання на північ, у Сибір.

З другого боку, селян примушують вступати у колгоспи. Хлібороби втрачають землю, худобу.

Так жити хотілось ...

Так жити хотілось на білому світі
Радіти, любити, цвісти ...
Та тільки волошкою синьою в житі
Судилось мені прорости.
Повіяв холодний безжалісний вітер
З Північних лісів від Кремля ...
І гірко заплакала мати і діти
І в мить почорнила земля ...
Земля, що родила нам хліба багато
Купаючи трави в меду.
Усе віддала, тільки смерть кострубата
Вже голод несла і біду.
І мати від жаху такого завмерла,
А серце горіло вогнем.
Бо очі дитячі світилися, мов перла,

З питанням: “Коли це мине,
Коли ми матусю, рідненька з тобою
Хоч крихітку хліба з’їмо? ...”
І мати мовчала, бо горло до болю
Пекло голодівки ярмо.
Забрали усе, підмели до зернини
Криваві радянські кати.
Зробили могилу страшну з України:
Рясніли, чорніли хрести...
А жити хотілось на білому світі
Радіти, любити й цвісти ...
І з пекла того лиш волошкою в житі
Судилось мені прорости.

С.В. Холмецький

Як чинився голодомор?

1. Насильне вилучення всіх продуктів;
2. Блокада голодуючих мешканців окремих територій та всієї України.

Спершу проводилось насильницьке вилучення всіх продовольчих припасів. Знаючи про кризове становище в Україні, де вже з осені 1931 року відчувався голод, влада в липні 1932 р. ухвалює завідомо нереальні до виконання плани хлібозаготівель. Фактично було створено умови для того, щоб вилучити усі запаси зерна, до того ж влада застосовувала додаткові каральні важелі за нібито невиконання плану.

7 серпня 1932 р. прийнято Постанову “Про охорону соціалістичної власності”, яка отримала назву “Закону про п’ять колосків”. За цією постановою засуджували навіть дітей, які підбирали колоски пшениці на вже зібраних полях. На тих полях, які, можливо, ще вчора належали їхнім батькам.

Восени 1932 року в Україну направляють спеціальну комісію на чолі з Вячеславом Молотовим, тодішнім головою союзного уряду, для посилення хлібозаготівель. Під тиском цієї комісії в листопаді 1932 року запроваджуються натуральні штрафи. Якщо селянин чи колгосп не виконав план здачі зерна, у нього забирали все: від усіх запасів картоплі чи зерна до корови чи навіть хати.

Наприкінці грудня 1932 р. із колгоспів примусово вивезено все зерно, в тому числі і т.зв. насіннєві фонди. Люди розуміли, що навіть тим, хто переживе голодну зиму, сіяти навесні не буде чим.

Для посилення тиску влада вдається до блокади голодуючих мешканців окремих територій та всієї України.

У листопаді 1932р. в Україні та на Кубані запроваджується система голодних гето – система “чорних Дошок”. Дотепер ми думали, що гето придумав Гітлер. Ні. Раніше за нього це зробив Сталін. Вдумається. Занесення на “чорну дошку” колгоспів, сіл і цілих районів означало їх повну ізоляцію, вилучення всього про довольства, заборону ввезення будь-яких товарів та інші жорстокі репресії.

Занесення села на “чорну дошку” було рівнозначним смертному вироку мешканцям цього села. Всього на “чорну дошку” було занесено до третини сіл України. Тобто були штучно створено десятки, сотні тисяч голодних гето в Україні.

22 січня 1933 р. спеціальною директивою забороняється виїзд за межі України “за хлібом” в інші регіони. Відповідно до директиви території України і Кубані було оточено збройними загонами для блокування виїзду селян.

Ти кажеш, не було голодомору?

Ти кажеш, не було голодомору?
І не було голодного села?
А бачив ти в селі пусту комору,
З якої зерно вимили до тла?
Як навіть марево виймали із горшків,
І забирали із печі,
Окрайці виривали з рук малечі
Із торбинок нужденних стариків?
Ти кажеш, не було голодомору?
Чому ж тоді, як був і урожай,
Усе суціль викачували з двору, -

Гриби, нічого людям не лишай!
Хто ж села, вимерлі на Україні,
Російським людям поспіль заселяв?
Хто? На чиєму це лежить сумління?
Імперський молох світ нам затуляв!
Я бачив сам у ту зловісну пору
І пухлих, і померлих на шляхах.
І досі ще стоять мені в очах ...
А кажеш – не було голодомору!

Д. Білоус

В той час, як від голоду помирали мільйони українців, влада продовжувала вивозити зерно за кордон.

Смертність від голоду, котра щодня забидала тисячі невинних життів, продовжувалась фактично до нового врожаю. Сумним підсумком Голодомору стало те, що у вересні 1933 року за шкільні парти не сіло близько двох третин учнів. Всього ж жертвами Голодомору стало до чверті тогочасного населення радянської України.

Найбільше постраждали від Голодомору тодішні Харківська і Київська області. Теперішні Полтавська, Сумська, Харківська, Черкаська, Київська, Житомирська. Смертність населення у 1932-33рр. тут перевищувала середній рівень попередніх років у 8-9 і більше разів. У нинішніх Вінницькій, Одеській, Дніпропетровській областях рівень смертності був вищий у 5-6 разів, на Донбасі – у 3-4 рази.

Фактично голод охопив весь Центр, Південь, Північ та Схід сучасної України.

Влада намагалась усіма засобами приховати свій злочин. Вона заборонила реєструвати смертність від голоду та приховувала Голодомор від світової громадськості.

Ні труни, ні хрестів,
І ні тризни!
Прямо в яму.
На віки віків!
Чорна сповідь моєї Вітчизни.
І її затамований гнів.
Ні віночка, ні навіть барвінку...
Наче падалиць – під вітрюган!
То причастя твоє, Українко.

Українцю, то твій талісман.
...А мої дочки та й по куточках
стогнуть й досі.
Биті і босі.
А мої дочки – вічні вдови.
Їхня родина – доля тернова.
Гей, Україно...
Де ж українці?
Мати чекає вісті од сина.

Свідчення. Очевидці

Акун Василь Данилович, 1922 р.н., житель села Високопілья Валківського району Харківської області: “Я пам’ятаю все. Мама поклали на піч вузлики з квасолею, горохом, сочевицею і оклунок суржику (пшениця, змішана з житом). Веліла нам, чотирьом своїм дітям, на них сидіти. Те не допомогло. Виліз до нас один у будьонівці, розкидав по кутках і згріб усе з печі. Мама, ставши на коліна, просила, щоб не позбавляли дітей останньої надії...”

Александров Олександр Сергійович, 1918 р.н., уродж. села Молодова Вовчанського району Харківської області: “1933 рік. Зима, лежать великі снігові замети. Близько 10-ї ранку до нашого двору підійшла група активістів, серед яких були жителі нашого села, були й прислані з району. Зайшли у двір, вимагали віддати корову, але її не виявилось, бо брат Іван напередодні випустив худобину з хліва. Прибулі зайшли в будинок, склали якийсь папір і веліли показати наявне зерно...”

Бабак Галина Кузьмівна, 18. 03. 1926 року народження: “Мені тоді було 7 років, шукали будь-яку їжу, щоб не вмерти з голоду. У нас забрали корову, насіння, грошей не було, робили на трудовень, раз на місяць давали 400 грамів зерна, а іноді більше. Нас у родині було шестеро: мама, тато, троє братів і я. Жили на краю села, хлопці повмирали, а мене мама і тато брали з собою на роботу...”

Безгодний Григорий Архипович: “У колгоспі 1933 р. був дуже гарний врожай зернових, але життя краще не стало. Все вивезли, люди пухли від голоду. Збирали гриби. Хворіли малярією, пили чай з м'ятою, ходили пухлі. ...”

Білокінь Кузьма Филимонович, 1923 р.н., уродж. села Юрченкове Чугуївського району Харківської області: “В сім'ї нас було четверо – батько, мати, сестра і я. Ми були опухлі від голоду, а мама вже й не вставала. І вдень, і вночі ми тільки й думали про їжу. А її нема. Не було кормів, масово гинула й худоба. Дохлих колгоспних коней закопували за селом у могильниках. А по ночах люди розкопували ті могильники, щоб принести додому хоч шмат тієї дохлятини...”

Білоус Ганна Семенівна: “Їжі не було зовсім. Доводилось їсти траву, її варили, або перемелювали та жарили, роблячи таким чином коржики. Шукали на городі та на полях мерзлу картоплю, яку потім намагалися приготувати як суп. Якщо ж знаходили буряк – це було справжнім святом. Вижити було важко. Багато людей померло. Але ми були дружніми, допомагали один одному з їжею, ділилися, тому і вижили...”

Відлітали душі

Вогонь танцює, наче сатана,
І пугачем кричить з пустої печі,
Голодна смерть припала до вікна,
Регоче задивившись на малечу.
Палає хмиз... Востаннє обнялись..
Її гріє мати піч, немов для гніту...
І сльози божевільні полились...
Не зна, куди дітей своїх подіти.

Пішла б сама у тундру чи тайгу,
Злетіла в небо від морозів синє...
Але закрила в комені каглу,
Замкнула хату в сивім голосінні.
Вдивлялась у димар свій край села.
Із нього душі вилітали в вирій.
Блищали очі з-під чола,
Здригалися в усмішці щирій.

Суверенна Україна

Боже, – Отче всемогутній, захисти коханий край!
Дай нам вийти у майбутнє, мужність і сміливість дай!
Хай ковтне свободи раю той, хто тільки-но воскрес
І ворожі чорні зграї віджени від рідних крес.
Захисти нас від свавільних хижаків, жорстоких, злих,
Захисти від божевільних, від Чорнобилів нових!

Хай собори на руїнах
Стануть там, де ти прорік

Суверенній Україні –
Слава нині і ввік!

О. Лупій

Зараз ми всі разом запалимо свічки в пам'ять про ці жахливі голодні для України роки. я дуже сподіваюсь, що саме від вас, діти, залежить, щоб, не приведи Господь, не повторилось нічого подібного у минулому.

Ці вогники символізують нашу скорботу і пам'ять про мільйони загублених наших співвітчизників, серед яких були такі ж діти, як ви. Ці вогники зігріють душі загиблих.

Це – знак нашої пам'яті.

Це світло очищення задля нашого майбутнього.

І це світло донесете саме ви.

Боже великий, єдиний,
Нам Україну храни,
Всі свої ласки, щедроти
Ти на люд наш зверни.
Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світа!
Щастя дай, Боже, народу
На многая, многая літа!

Боже великий, єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світла промінням
Ти її осіни.
Світлом науки і знання
Нас, дітей, просвіти!
В чистій любові до краю
Ти нас, Боже, зрости.

Виховну годину підготувала вчитель математики Антоненко Н.В.